

---

in de vlakte van Aser, waarop door de kibboetsen van Lohamei haGettaot, Regba en Beit haEmek al zo lang werd aangedrongen bij de Israëliëse overheid.

'Het volkje der druzen'

Pilon had zijn eigen agenda: het door koop verwerven van het land van Khayr, ten behoeve van een nieuwe verstandhouding van christenen en joden. De achtergronden van wat Grolle omschreef als 'het volkje der druzen uit Galilea' waren en bleven hem vreemd.⁷⁷ Ondanks Indonesië keek Pilon in Israël met de ogen van een Europeaan. Zijn blik werd bepaald door de Bijbel, door de bezettingsjaren in Amsterdam en door een diepgevoelde wens om bij te dragen aan een betere toekomst voor de joden en een betere verstandhouding tussen hen en de kerk. Zo als Shlomo Sand opmerkt werd deze blikrichting versterkt door het gezien hebben van de *Endlösung*. Ook zonder dat lagen de wortels ervan in de reformatorische traditie. De protestanten die vanaf de zestiende eeuw aandacht hadden gegeven aan het Heilige Land deden dat uit belangstelling voor de Bijbel, voor de wortels van het christendom en voor het joodse volk dat zo nauw verbonden was met het ontstaan daarvan. De verhouding met de Arabieren was niet slecht, maar de druzen en moslims stonden eenvoudig niet in het centrum van de belangstelling van de doorsnee protestant:

True, they were forced to negotiate with the local rulers, but the rank-and-file tillers of the soil did not, in effect, exist for them. Their disregard for the Arab population (...) had a direct impact on the evolution of the Orientalist gaze that would develop in Western intellectual circles.⁷⁸

Zelfs hoger opgeleiden als Farah en Khayr werden vanuit deze optiek als relatief 'eenvoudige' mensen beschouwd, een waardeoordeel dat nog sterker gold voor de man in de straat. Richard Pilon:

⁷⁷ J.H. Grolle, *Dit komt u tegen in Israël. Ontmoetingen met joden en christenen*, 's-Gravenhage 1963, 49 (met foto).

⁷⁸ Shlomo Sand, *The invention of the land of Israel. From Holy Land to homeland*, London/New York 2012, 148.

⁷⁹ Interview Richard Pilon met auteur, Haarlem 16 april 2013.

Arabieren hielpen mee bij het onderhoud van het 'Scotti', het Schotse ziekenhuis in Tiberias waar mijn vader werkte. Maar inhoudelijk hadden ze minder te bieden dan de joden, eenvoudig omdat ze zoveel minder onderwijs genoten hadden. Als er met de handen gewerkt moest worden ging mijn vader als gelijke om met de Arabische tuinlui. Maar in intellectueel opzicht was het toch anders, de in het westen opgeleide athenasische joden hadden gewoon een hoger niveau.⁷⁹

De Schotten hadden weinig op met de geheimleer van de druzen. Hun verering voor al-Hakim was bekend, en uitgerekend deze